

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Eurooppalainen valtamerisopimus (Ocean Pact)

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 5.6.2025 tiedonannon Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Eurooppalainen valtamerisopimus (COM(2025) 281 final 5.6.2025).

Komissio esitteli tiedonannon neuvoston meriasioden työryhmän yhdenmukaisen meripolitiikan alaryhmässä 11.7. 2025. Neuvoston puheenjohtaja Tanska ilmoitti laativansa asiasta päätelmät. Tavoitteena on päätelmien hyväksyminen neuvostossa marraskuussa.

Suomen kanta

Suomi pitää Euroopan valtamerisopimusta (jäljempänä meripaketti) EU:n meripolitiikan edistysaskeleena sekä sen holistista ja horisontaalista lähestymistapaa hyvänä. EU tarvitsee johdonmukaista ja kaikki merelliset politiikkalohkot kokoavaa yhtenäistä meripolitiikkaa, jotta meriin liittyviä rajat ylittäviä haasteita ympäristöstä turvallisuuteen voitaisiin paremmin ratkoa.

Suomi tukee meripaketin neljää keskeistä periaatetta: maalta-merelle lähestymistapa, varovaisuusperiaate, tieteeseen perustuva päätöksenteko ja ekosysteemilähestymistapa.

Suomi pitää keskeisenä komission ehdotusta uudesta EU:n merilainsäädännöstä, jossa uudistettaisiin samanaikaisesti olemassa olevaa EU-lainsäädäntöä ja tuotaisiin eri

tavoitteita johdonmukaisesti saman säädöksen alle. Merellä tapahtuvan toiminnan kansainvälisoikeudellisena sääntelykehikkona on YK:n merioikeusyleissopimus, jonka noudattamiseen EU ja sen jäsenvaltiot merioikeusyleissopimuksen osapuolina ovat sitoutuneet.

On tärkeää, että meripaketilla on selkeä ympäristöpainotus, sillä valtameren tila ja kehityssuunta on huolestuttava.

Merialuesuunnittelun roolia strategisena merellisten sektoreiden toimintojen yhteensovittamisen sekä meriympäristön hyvinvoinnin huomioimisen työkaluna meripaketin toteuttamisessa tulee painottaa ja vahvistaa sekä kansallisesti että merialuekohtaisesti.

Suomi pitää tärkeänä maalta-merelle lähestymistapaa. Lähestymistapa on keskeinen valuma-alueelta tulevan ravinne- ja haitta-ainekuormituksen sekä niiden aiheuttamien haittavaikutusten, kuten rehevöitymisen hallinnassa ja vähentämisessä. Suomi kannattaa komission linjausta Itämeren valinnaksi yhdeksi prioriteettialueeksi.

Merentutkimus on kaiken valtamerillä tapahtuvan kestäväen toiminnan perusta. Tutkittuun tietoon perustuva päätöksenteko edellyttää systemaattisesti kerättyä dataa ja tietoa tutkimuksen ja päätöksenteon tarpeisiin. Suomi painottaa tarvetta EU:n sisällä varmistaa tutkimuksen ja seurannan resurssit kaikilla merellisillä politiikan lohkoilla. Lisäksi EU:n havainnointialoitteella on mahdollista parantaa johdonmukaista ja tehokasta tiedontuotantoa.

Suomi kannattaa tiedonannossa esitettyjä kalastusta ja vesiviljelyä koskevia linjauksia.

EU:n strategisen kilpailukyvyn ja päästövähennysten kannalta olisi tärkeää ohjata jatkossakin EU-rahoitusta liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen. Meri- ja lentoliikenteen päästövähennyksiä tulisi edistää ensisijaisesti riittävän määrätietoisin kansainvälisin toimin. Mahdollisesti syntyvää kaksinkertaista taakkaa tulee EU:n toimin estää ja purkaa.

Suomi pitää tärkeänä, että meripaketissa painotetaan merelliseen turvallisuuteen liittyviä näkökantoja. Suomi kannattaa EU:n yhteisten suorituskkyjen tehokasta käyttöä merialueen uhkien vastaamiseksi.

EU:n virastojen tarjoamat palvelut ja koordinoimat operaatiot ovat tärkeä lisä rantavaltioiden omalle valvonnalle. Suomi pitää tärkeänä kansainvälisten rannikkovartiostoforumien puitteissa tapahtuvan yhteistoiminnan kehittämistä. Erityisesti monialaiset merioperaatiot ja muun muassa lennokkisuorituskkyt sekä uudet avaruus- ja tekoälykkytykkydet tuottavat merkittävää lisäarvoa jäsenvaltioiden viranomaisille.

Suomi pitää tärkeänä, että EU vastaa vahvasti ja yhtenäisesti Venäjän varjolaivaston aiheuttamaan uhkaan Itämeren alueella. Suomi pitää tärkeänä kasvattaa merikaapeleiden ja -putkien turvallisuutta ja resilienssiä sekä toimia kansainvälisen oikeuden vahvistamiseksi tältä osin. Suomi tukee aloitetta merialuekohtaisen integroidun valvontamekanismin kehittämiseksi ja rajat ylittävään yhteistyön keskittyvien turvallisuusoperaatiokustusten perustamiseksi.

Suomi kannattaa vedenalaisten räjähtämättömien ammusten kartoittamiseen ja saneerauskeeseen tähtääviä EU:n edistämisiä toimia Itämeren alueella. Suomen näkökulmasta on keskeistä, että saneeraustoimenpiteisiin kohdistetaan riittävästi EU-rahoitusta.

Suomi tukee erityisesti merialueiden valvonnan yhteisen tietojenvaihtoympäristö CISE:n kehittämistä ja sen kautta tapahtuvan operatiivisen tietojenvaihdon käynnistämistä.

Merialueen valvonnassa ja reagoitakyvyssä korostuu eri toimijoiden tiivis yhteistyö. Siiviili-sotilasyhteistyön edelleen kehittämistä pidetään tärkeänä.

Suomi korostaa, että EU:n, sen arktisten jäsenvaltioiden ja samanmielisten arktisen alueen valtioiden välisen yhteistyön syventäminen on keskeistä, etenkin operatiivinen yhteistyö pohjoismaisten jäsenvaltioiden ja samanmielisten arktisen alueen valtioiden kanssa erityisesti merivalvonnan, etsintä- ja pelastustoiminnan sekä kriittisen meri-infrastruktuurin suojelun osalta kuten myös alueen kestävä käytön ja meriympäristön suojelun osalta. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n arktisessa politiikassa korostetaan, että arktinen alue säilyy rauhanomaisen kestävä yhteistyön alueena, johon ei liity jännitteitä.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan Ocean Pact on komission puheenjohtaja von der Leyenin aloite ja komissaari Kadisille aiekirjeessä annettu tehtävä laatia meripolitiikalle horisontaalinen strategia. Eurooppa-neuvosto tuki maaliskuun päätelmissään Ocean Pactin eli meripaketin laatimista. Tavoitteena on parantaa merten hallinnointia, luoda toimintakehys meripolitiikalle ja samalla varmistaa EU:n mereen liittyvien politiikkojen yhtenäisyys. Meripaketti koskee myös Itämeriä, sillä nykyasityksen mukaan valtameriä on vain yksi, ja reunameret kuten Itämeri ovat sen osia.

Meripaketissa on kuusi prioriteettia:

- merien hyvän tilan suojeleminen ja ennallistaminen
- kestävä sinisen talouden kilpailukyvyyn tehostaminen
- rannikkoalueiden, saariyhteisöjen ja syrjäisimpien alueiden tukeminen
- merentutkimuksen, meritiedon ja meriosaaminen sekä innovaatioiden edistäminen
- merenkulun turvatoimien ja merellisen puolustuksen edistäminen perusedellytyksenä
- EU:n meridiplomatian ja sääntöpohjaisen valtamerien hallinnon edistäminen

Näistä kaikista ensisijaisista toimista on strategiassa lueteltu runsaasti toimenpiteitä. Meripaketti perustuu seuraaviin neljään yleiseen periaatteeseen: maalta-merelle-lähestymistapa, varovaisuusperiaate, tieteseen perustuva päätöksenteko ja ekosysteemilähestymistapa.

Keskeisenä uutena toimenä komissio tulee vuonna 2027 tekemään esityksen valtamerisäädöksestä (Ocean act), joka perustuu merialuesuunnitteludirektiivin tarkistukseen. Uusi säädös tulee merkittävästi laajentamaan direktiivin soveltamisalaa ja siitä tulee yksi keskeisistä strategioita toimeenpanevista säädöksistä. Siihen tullaan sisällyttämään useita meriin kohdistuvia tavoitteita ja erityisesti kiinnittämään huomiota siihen, että merialuesuunnittelu ja muut toimenpiteet tapahtuisivat koordinoitusti yksittäisten kansallisten suunnitelmien lisäksi merialueen kuten Itämeren näkökulmasta. Komissaari Kadis totesi meripaketin julkaisuutaisuudessa, että uusi merilainsäädäntöhanke varmistaa sen, että jo olemassa olevat meriin liittyvät tavoitteet löytyvät yhdestä säädöksestä. Säädöksen tavoitteena on varmistaa tehokas ja yhtenäinen toimeenpano ja samalla vähentää hallinnollista taakkaa.

Itämeri on strategiassa mainittu kiireellisenä painopisteenä. Komissio tulee jo tänä vuonna järjestämään Our Baltic -tapahtuman, jonka tavoitteena on aloittaa uudenlainen kokonaisvaltainen lähestymistapa, jotta ekosysteemien ongelmat sekä maalta ja mereltä tulevat saastuminen voitaisiin ratkaista, vahvistaa turvatoimia, vahvistaa sekä ympäristön että kalastuksen hallintoa ja tukea rannikkoyhteisöjä yhteistyössä EU:n Itämeristrategian ja muiden alueellisten organisaatioiden kanssa. Lisäksi sekä arktiselle alueelle että

Välimerelle ja Mustalle merelle tullaan kiinnittämään erityistä huomiota. Merten ja sisävesien tilanteen parantamiseksi komissio aikoo vahvistaa maalta-merelle-lähestymistapaa erityisesti EU:n vastajulkaistun vesistrategian (Water Resilience Strategy) avulla.

Tutkittuun tietoon perustuvan päätöksenteon tueksi laaditaan vuoteen 2027 mennessä yhtenäinen merien havainnointijärjestelmä (EU Ocean Observation Initiative).

Meripaketti sisältää lisäksi muita aloitteita ja viittauksia strategioihin, jotka liittyvät rannikkoalueisiin, siniseen talouteen, merten taloudellisen käytön yhteensovittamiseen, meriin liittyvään tietoon ja innovaatioihin sekä investointeihin sekä merenkulun turvatoimiin kuten:

- meriteollisuusstrategia
- satamastrategia
- sininen sukupolvenvaihdosstrategia ammattitaitoisen työvoiman saamista merialan tutkimuksen, valtameriteknologian ja kestävä kalastuksen aloille.
- EU:n rannikkoyhteisöjen kehittämistä ja selviytymiskykyä koskeva uusi strategia
- valtamerten tutkimusta ja innovointia koskeva Ocean R&I strategia
- kattava räjähtämättömien taisteluvälineiden poistostrategia, jossa hyödynnetään huippuluokan tunnistus- ja hävittämisteknologiaa
- EU:n, sen arktisten jäsenvaltioiden ja samanmielisten arktisen alueen valtioiden välisen yhteistyön syventäminen
- Eurooppalainen miehittämättömien ilma-alusten pilottikalusto (UxV)
- Yhteistyön vahvistaminen Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kumppanimaiden kanssa strategisten ja kokonaisvaltaisten kumppanuuksien puitteissa
- Tiedonanto strategisesta toimintamallista EU:n kalastusalan ulkoiseen toimintaan
- Tietyistä kalakantojen säilyttämiseksi toteutettavista kestävä kalastuksen salliviin maihin liittyvistä toimenpiteistä annetun asetuksen 1026/2012 muuttamisen hyväksyminen ja voimaantulo
- Haitallisten kalastustukien kieltämistä koskevan WTO:n sopimuksen ensimmäisen vaiheen voimaantulo ja täytäntöönpano sekä liikakalastukseen ja ylikapasiteettiin kannustavien tukien sääntelyä koskevista jäljellä olevista lisäsäännöistä käytävien toisen vaiheen neuvottelujen päättäminen
- EU:n kortinantojärjestelmää täydentävän EU:n digitalisoidun saalistodistusjärjestelmän (IT CATCH) pakollinen käyttö tammikuusta 2026 alkaen LIS-kalastuksen torjunnan tehostamiseksi
- Valtamerten kestävyttä käsittelevän kansainvälisen International Platform for Ocean Sustainability -foorumin pilotointi

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-asioiden komitean meripolitiikkajaoston (EU15) ja ympäristöjaoston (EU23) kirjallinen menettely 25.6.-4.7.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025) 281 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jussi Soramäki Valtioneuvoston kanslia p.0295 160330

VAHVA-tunnus

EU/737/2025

Liitteet COM(2025) 281 final Euroopan komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle: Euroopan valtamerisopimus

Viite COM(2025) 281 FINAL